

บทที่ 6 ระบบทุนนิยมในทางปฏิบัติ

สาเหตุที่ทั้งสามประการที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 5 ส่งผลกระทบต่อการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของระบบทุนนิยมในอังกฤษ อเมริกาและฝรั่งเศสฯ โดยตรง และมีผลทำให้แนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก (Classic school) ที่ครอบงำโลกเสรีมานานต้องได้รับการทบทวน และ พยายามแสวงหาแนวทางใหม่ ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทุนนิยม ในช่วงทศวรรษที่ 30 และแนวทางในการปรับตัวของระบบทุนนิยม ซึ่งมีนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษคือ John Maynard Keynes (1883 - 1946) ได้พยายามเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา ดังกล่าว หนังสือที่มีลักษณะเป็นทฤษฎีของเขาที่ปรากฏในปี 1930 ชื่อ “Treatise on money” ยังมีลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากสำนักคลาสสิก ต่อมาในปี 1932 เขาได้เขียนการสิ้นสุดของหลักการกระทำโดยเสรี (The End of laissez-faire) ใน “Essays in persuasion” และในปี 1936 งานหลักของเขาจะปรากฏใน “The General Theory of Employment, Interest and Money” ซึ่งเรากล่าวได้ว่าหนังสือเล่มนี้เป็นผลโดยตรงจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปี 1931 - 1938 นอกจากนั้นเมื่อโลกได้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจมาได้ระยะหนึ่งก็ต้องเผชิญกับภัยของสงครามโลกครั้งที่สอง ที่มีผลทำให้ประเทศเสรีนิยมทั้งหลายต้องปรับตัว และเผชิญหน้ากับปัญหาเศรษฐกิจอีกครั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องปรับโครงสร้างการใช้ทรัพยากรของชาติให้สอดคล้องกับภาวะของภัยสงคราม โดยรัฐเสรีนิยมต้องเข้ามามีบทบาทในการวางแผนการแบ่งสรรปันส่วนทรัพยากรที่ใช้ในสงคราม และที่แนวหลังใช้บริโภค คือวางแผนไม่ให้เกิดการบริโภคของแนวหลังไปแย่งทรัพยากรที่ใช้เพื่อสงครามบทบาทของรัฐในการวางแผนในยามสงครามนี้ทำให้ประเทศเสรีนิยมหลายประเทศได้เล็งเห็นว่า การวางแผนการใช้ทรัพยากรนั้นมีประโยชน์มากเมื่อสิ้นภัยสงคราม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจถูกนำมาใช้ในหลายประเทศทำให้ระบบทุนนิยมที่ปรากฏหลังสงครามโลกครั้งที่สองมีความแตกต่างไปจากระบบทุนนิยมทางทฤษฎีจนไม่อาจจะกลับไปสู่ระบบทุนนิยมทางทฤษฎีได้อีก

ระบบทุนนิยมในทางปฏิบัติ หรือระบบทุนนิยมที่ปรากฏภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา มีลักษณะการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปจากระบบทุนนิยมในทางทฤษฎีจนเราไม่อาจจะเรียกว่าเป็นระบบทุนนิยมจริง ๆ ได้ เราอาจจะเรียกได้ว่าระบบทุนนิยมในทางปฏิบัติเป็น “ระบบเศรษฐกิจที่มุ่งไปสู่ตลาด” (Market Oriented Economic) ในที่นี้เราจะศึกษาถึงระบบ

เศรษฐกิจอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส โดยจะถือว่าระบบเศรษฐกิจอเมริกาในทางปฏิบัติที่มีลักษณะแตกต่างไปจากระบบทุนนิยมในทางทฤษฎีเป็นแม่แบบ และระบบทุนนิยมในอังกฤษและฝรั่งเศสประกอบ

ระบบทุนนิยมอเมริกา

หลังจากการเผชิญหน้ากับปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 30 และภัยของสงครามโลกครั้งที่สอง ระบบทุนนิยมอเมริกามีลักษณะที่แตกต่างไปจากระบบทุนนิยมในทางทฤษฎี จนไม่อาจจะหันกลับไปสู่ระบบทุนนิยมในทางทฤษฎีได้อีก

ลักษณะความแตกต่างของระบบทุนนิยมอเมริกา

1. **บทบาทของรัฐบาล** ก่อนเกิดภาวะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 30 ความเชื่อที่ว่า “ระบบทุนนิยม” ในตัวของมันเองมีพลังโดยธรรมชาติที่ดำรงอยู่และสามารถทำให้เศรษฐกิจได้ดุลยภาพเสมอ และกลไกตลาดจะทำหน้าที่ให้ระบบทุนนิยมดำเนินไปได้โดยอัตโนมัติ” ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในโลกเสรี

ระบบเศรษฐกิจอเมริกาในทศวรรษที่ 20 ก็ต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ เช่น เกษตรกรมีความลำบากยากแค้นภาคอุตสาหกรรม คนงานถูกแทนที่โดยเครื่องจักรทำให้คนงานจำนวนมากต้องมุ่งไปแสวงหางานทำในอุตสาหกรรมบริการที่มีรายได้ต่ำแม้ว่าช่วงปลายทศวรรษที่ 20 และต้นทศวรรษที่ 30 ผลผลิตทางการเกษตรจะเพิ่มขึ้นแต่ราคาได้ตกต่ำลงจากดัชนี 100 ในปี 1929 เป็น 44 ในปี 1932 ผลทำให้เกษตรกรถูกยึดที่ดินมีปริมาณเพิ่มขึ้นถึงสองเท่า ในช่วงปี 1929 - 1932 ขณะเดียวกันภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจดำเนินต่อไปคนว่างงานก็มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา

รัฐบาลอเมริกาโดยการนำของประธานาธิบดี HOOVER ยังมีความเชื่ออย่างฝังใจในแนวความคิดของสำนักคลาสสิก โดยเฉพาะปรัชญาเสรีนิยมที่ว่า “รัฐบาลไม่ควรจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีหน้าที่เพียงแต่พยายามสร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับเอกชนเท่านั้น” ประกอบกับรัฐบาล Hoover และคณะที่ปรึกษาประเมินความรุนแรงของวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจต่ำเกินไป ผลก็คือรัฐบาลไม่ได้เข้าไปแทรกแซงเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาอย่างจริงจัง เพียงแต่พยายามบรรเทาความหวาดกลัว และป้องกันการตื่นตกใจ ในวงการธุรกิจเท่านั้น นอกจากนั้นยังมองว่า การแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาปริมาณคนว่างงานเพิ่มทวีสูงขึ้นนั้นควรเป็นหน้าที่ของรัฐบาลท้องถิ่น หรือองค์การการกุศลเท่านั้น การช่วยเหลือหรือแทรกแซงเศรษฐกิจโดยรัฐบาลกลางควรจะหลีกเลี่ยงเท่าที่สามารถจะทำได้

ปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจดำเนินต่อมาจนถึงปี 1932 ซึ่งเป็นปีที่มีการเลือกตั้งประธานาธิบดี Franklin D. Roosevelt ผู้สมัครพรรคเดโมแครทได้เสนอนโยบายต่าง ๆ เช่น นโยบายงบประมาณสมดุลย์ โครงการช่วยคนว่างงานของรัฐบาล โครงการบรรเทาทุกข์แก่เกษตรกร การควบคุมธนาคาร การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา การควบคุมกิจการสาธารณูปโภค โดยรัฐบาลกลางซึ่งผลปรากฏว่า Roosevelt และนโยบาย “ดำเนินการแบบใหม่” (New Deal) ของเขาได้รับการยอมรับจากประชาชนสูงมาก

หลังจากรับตำแหน่งประธานาธิบดีเมื่อเดือนมีนาคม 1933 Roosevelt ก็เริ่มนำนโยบาย “ดำเนินการแบบใหม่” ของเขาเข้ามาใช้ทันที โดยเน้นที่ “บทบาทของรัฐบาลกลางในการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ” ซึ่งเนื้อหาของนโยบายดำเนินการแบบใหม่จะครอบคลุมถึงหลักการต่าง ๆ เช่น การบรรเทาทุกข์แก่ผู้ทุกข์ยากและว่างงาน การฟื้นฟูธุรกิจ การเกษตร การปฏิรูประบบธนาคาร การลงทุนและแรงงานสัมพันธ์ เราอาจจะกล่าวได้ว่านับว่าเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่รัฐบาลอเมริกา เข้ามาแทรกแซงและรับผิดชอบในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชาติ

นโยบาย New Deal ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีที่ว่า “เศรษฐกิจตกต่ำเพราะการบริโภคมีน้อยเกินไป” (Under-Consumption Theory) แนวทางกว้าง ๆ จึงกำหนดขึ้นเพื่อกระจายสินค้าและการบริโภคออกไปสู่ประชาชนให้กว้างขวางซึ่ง Roosevelt เองก็ได้ยอมรับว่า “เศรษฐกิจตกต่ำจะผ่านพ้นไป เมื่ออำนาจซื้อในมือของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น” ดังนั้น คณะกรรมการองค์การ สถาบัน และกฎหมายต่าง ๆ จึงถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับนโยบาย New Deal นี้ เช่น

- องค์การบริหารเพื่อบรรเทาทุกข์อย่างเร่งด่วน (Federal Emergency Relief Administration) ตั้งโดยสภาองเกรสมี่เงินทุน 500 ล้านดอลลาร์สำหรับจ่ายแก่มลรัฐต่าง ๆ เพื่อบรรเทาความทุกข์ยากจากการว่างงาน ทั้งในรูปการช่วยเหลือโดยตรง เช่น แจกอาหาร เครื่องนุ่งห่มฯ และเพื่อสร้างงานให้ทำ

- คณะกรรมการบริหารงานพลเรือน (Civil Works Administration) ตั้งโดยประธานาธิบดี Roosevelt ในเดือนพฤศจิกายน 1933 เพื่อสร้างงานและหางานให้ประชาชนทำ ผลปรากฏว่าในเดือนมกราคม 1934 C.W.A. จ้างคนงานถึง 4.2 ล้านคน

- คณะกรรมการสร้างงานเพื่อความก้าวหน้า (Work Progress Administration) ตั้งขึ้นในปี 1935 วัตถุประสงค์ก็เพื่อสร้างงานให้ประชาชนทำเช่นเดียวกัน

- หน่วยงานอนุรักษ์พลเรือน (Civilian Conservation Corps) Roosevelt ตั้งขึ้นในเดือนมีนาคม 1933 เพื่อหางานให้คนหนุ่มสาวที่ออกมาสู่กำลังแรงงานประมาณ ปีละ 5-7 แสนคน

- คณะกรรมการบริหารเยาวชนแห่งชาติ (National Youth Administration) เพื่อจัดหางานนอกเวลาให้แก่นักเรียนมัธยมปลายและมหาวิทยาลัย

- พ.ร.บ. การธนาคารฉุกเฉิน เพื่อแก้ปัญหาการล้มละลายของธนาคารจำนวนเป็นร้อยแห่ง โดยกฎหมายให้สิทธิประธานาธิบดีที่จะหยุดการดำเนินการของธนาคาร และสามารถออกธนบัตรของธนาคารกลางเพิ่มขึ้นเพื่อบรรเทาการขาดแคลนเงินตรา

- พ.ร.บ. จัดสรรเงินบรรเทาทุกข์ฉุกเฉิน (1935) เพื่อสร้างงานและจัดสรรเงิน 4,880 ล้านเหรียญสำหรับใช้บรรเทาทุกข์

- พ.ร.บ. ฟื้นฟูอุตสาหกรรมแห่งชาติ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสดำเนินงานในอุตสาหกรรมเอกชนอย่างถาวร

- พ.ร.บ. ฟื้นฟูเกษตรกรรมแห่งชาติ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอันทำให้อำนาจซื้อของผู้บริโภค (เกษตรกร) สูงขึ้น

- พ.ร.บ. Robinson-Patman (1936) เพื่อแทรกแซงกลไกตลาดโดย ห้ามตั้งราคาลำเอียง ห้ามการแข่งขันที่ไม่ยุติธรรม เพื่อปกป้องธุรกิจเล็ก ๆ ที่ไม่ขึ้นต่อกิจการการผลิตใหญ่ ๆ ที่เปิดสาขาแบบลูกโซ่

ในการเผชิญหน้ากับปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 30 ทำให้บทบาทของรัฐบาลกลางเด่นชัดมากในการเข้าไปแทรกแซงเศรษฐกิจของชาติซึ่งเป็นการปฏิเสธความเชื่อของระบบเสรีนิยมที่ว่ารัฐไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องในอาณาจักรเศรษฐกิจโดยสิ้นเชิง และนับแต่นั้นไปบทบาทของรัฐก็เพิ่มขึ้นจนไม่อาจจะกลับไปสู่ระบบทุนนิยมในทางทฤษฎีได้อีกเลย

2. ค่าใช้จ่ายในการบริหาร (Transaction Costs) ในทางทฤษฎีระบบทุนนิยมดำเนินไป โดยไม่ต้องมีค่าบริการ ไม่ต้องมีคนบริหาร และสถานประกอบการจะมีลักษณะที่ไม่ใหญ่โตมากนัก เพราะสถาบันการแข่งขัน และระบบราคาจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ระบบทุนนิยมดำเนินไปโดยอัตโนมัติ ปัญหาต่าง ๆ ของระบบทุนนิยมก็จะถูกแก้ไขโดยอัตโนมัติเช่นเดียวกัน เช่นราคาตลาดจะทำหน้าที่ปันส่วนสินค้าไปยังผู้บริโภคและจูงใจให้มีการเพิ่มหรือลดการลงทุนโดยอัตโนมัติ

เมื่อระบบทุนนิยมในอเมริกาได้พัฒนาก้าวหน้า การที่จะปล่อยให้กลไกของระบบทุนนิยมดำเนินไปเองนั้นไม่ได้รับการยอมรับ เพราะในทางปฏิบัติ ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายหลาย ๆ อย่างที่เกี่ยวข้องกับกลไกต่าง ๆ ของระบบทุนนิยม เช่น ค่าใช้จ่ายในการบริหารกิจการ ค่าใช้จ่ายในการแสวงหาปัจจัยการผลิต ค่าใช้จ่ายในการค้นคว้าวิจัยผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ตลาดใหม่ ๆ ค่าขนส่งสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการรักษาสีทธิของบุคคล เช่นค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายฯ

ค่าใช้จ่ายอีกประการหนึ่งที่จัดรวมอยู่ในค่าใช้จ่ายในการบริหาร คือค่าใช้จ่ายในการโฆษณา โดยเฉพาะเมื่อการแข่งขันในตลาดมีความเข้มข้นมากค่าใช้จ่ายในด้านนี้จะมีอัตราสูงมาก ทำให้ผู้ประกอบการเกิดความท้อแท้ได้ ในระบบตลาดการโฆษณา (Advertise) มีบทบาทสูงมาก เพราะนอกจากจะช่วยขยายตลาดสินค้าโดยการแนะนำต่อผู้บริโภคแล้ว ถ้าการโฆษณานั้นตรงตามความเป็นจริงหรือไม่บิดเบือนก็จะเป็นการช่วยให้ผู้บริโภคลดค่าใช้จ่ายในการแสวงหาสินค้าที่ต้องการและช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้ถูกต้องตรงกับความต้องการที่แท้จริงได้

3. การประหยัดจากการผลิตมาก ๆ (Economies of Scale) หรือเรียกว่าการประหยัดตามขนาดของการผลิตขนาดใหญ่ (Economies of Mass Production) ตามทฤษฎีของระบบทุนนิยมถ้ามองในเชิงสถาบันแล้ว สถาบันการแข่งขันมีบทบาทสำคัญคือเป็นกลไกสำคัญที่สุดของระบบทุนนิยม ในกรณีที่การแข่งขันจะบรรลุที่ปราศจากการผูกขาดหน่วยการผลิต หรือสถานประกอบการ ที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันต้องมีจำนวนมาก ๆ และมีลักษณะเล็กมากจนไม่มีความหมาย ซึ่งผู้ผลิตจะนำสินค้าของตนมาเสนอขายในตลาดแล้วกลไกตลาดจะทำหน้าที่เองโดยอัตโนมัติ

อีกประการหนึ่ง ในทางทฤษฎีของระบบทุนนิยมอีกเช่นกันวิธีการประหยัดจากการผลิตหรือการลดต้นทุนสินค้านั้น จะเกิดขึ้นได้สถานประกอบการต้องดำเนินการผลิตสินค้ามากหน่วยหรือเรากล่าวได้ว่ายิ่งผลิตสินค้าจำนวนมากหน่วย ต้นทุนในการผลิตสินค้าก็จะยิ่งต่ำลง

ในขณะที่หน่วยการผลิตหรือสถานประกอบการมีขนาดเล็กมากจนไม่มีความหมายการแข่งขันที่บรรลุที่ก็ดำรงอยู่ แต่ในปัจจุบันระบบทุนนิยมได้พัฒนาทำให้หน่วยการผลิตหรือสถานประกอบการมีขนาดใหญ่มากเพื่อลดต้นทุนการผลิตหรือทำให้ราคาสินค้าของตนมีราคาต่ำสุดเพื่อนำไปแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่น ๆ ในตลาด ดังนั้นในปัจจุบันเราจะเห็นว่ากรณีที่ให้มีการแข่งขันที่บรรลุที่และสถานประกอบการมีขนาดเล็กไปด้วยกันไม่ได้กับการประหยัดจากการผลิตมาก เพราะตามความเป็นจริงการประหยัดจากการผลิตจะเกิดขึ้นเมื่อสถานประกอบการต้องมีขนาดใหญ่พอและมีประสิทธิภาพการผลิต (Increasing in Efficiency) สูง เช่น ประสิทธิภาพของเครื่องจักรสูง ผลิตได้ปริมาณมากและรวดเร็ว ใช้คนงานจำนวนน้อย ประสิทธิภาพของฝ่ายจัดการหรือฝ่ายบริหารที่สามารถทำให้คนงานมีกำลังใจในการผลิตมีสูง ตัวอย่างเช่น การผลิตหนังสือโดยใช้เครื่องพิมพ์ที่มีประสิทธิภาพสูง และพิมพ์ครั้งละมาก ๆ ต้นทุนการผลิตก็จะต่ำลง (Decreasing Cost) แต่ถ้าพิมพ์จำนวนน้อยต้นทุนต่อเล่มจะสูงมากเป็นต้น

ในบางกรณีการประหยัดจากการผลิตจะขัดแย้งกับการให้มีการแข่งขันตามทฤษฎีเพราะจะทำให้สิ้นเปลืองมาก เช่น บนถนนสายหนึ่งมีรถเมล์ของ 10 บริษัทวิ่งบริการรับผู้โดยสาร

ตามความเป็นจริงรถจำนวนมากเช่นนี้อาจจะมีผู้โดยสารเพียงไม่กี่คน หรือเช่นเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันขายบริการโทรศัพท์ แนนอนจะทำให้ผู้ใช้บริการพอใจเพราะสามารถเลือกใช้ได้ แต่จะทำให้เกิดความสับสนเปลืองมากจากการแข่งขัน นอกจากนั้นอุตสาหกรรมบางประเภทการแข่งขันอาจจะมีไม่ได้เพราะตลาดไม่กว้างพอ เช่น การผลิตเครื่องบินพาณิชย์ เรือรบ เครื่องบินรบ อาวุธ ผู้ผลิตอาจจะเป็นผู้ผลิตรายเดียวที่ทำการผูกขาดทั่วโลก เพราะถ้าไม่ผูกขาดแล้วตลาดก็ไม่ใหญ่พอที่จะให้มีการแข่งขันกัน สาเหตุของการประหยัดจากการผลิตมาก ๆ มีหลายประการคือ

ก. เกิดจากเทคนิคในการผลิต การประกอบการบางประเภท โดยสภาพของการผลิต ถ้าจะทำให้เกิดการประหยัดจากการผลิต หรือ ทำให้ต้นทุนของสินค้าต่ออุตสาหกรรมนั้นต้องมีขนาดใหญ่มาก เพราะถ้าไม่ดำเนินการในรูปนี้ต้นทุนการผลิตจะสูงมากหรือไม่สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่น และต้นทุนของสินค้าจะสูงจนประชาชนไม่มีอำนาจซื้อสินค้าเหล่านั้นได้ เช่น อุตสาหกรรมน้ำมัน ก๊าซ ปูนซีเมนต์ เหล็กกล้า และรถยนต์เป็นต้น

ข. เกิดจากสาเหตุในด้านการบริหาร ในการบริหารอุตสาหกรรมนั้นมีทั้งวิธีการกระจายอำนาจและรวมอำนาจ ในขณะที่กิจการขยายตัวอย่างกว้างขวางการปล่อยให้หน่วยงานหรือสถานประกอบการสาขาบริหารตนเอง ทำให้เกิดปัญหาได้หลายประการตรงข้าม การจัดหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงานมาอยู่รวมกันทำให้การบริหารคล่องตัวมากกว่าวิธีการรวมหน่วยงาน นี่ก็เป็นวิธีการที่ก่อให้เกิดการประหยัดในการบริหารอย่างหนึ่ง

การประหยัดด้วยวิธีการรวมศูนย์อำนาจการบริหารเช่นนี้ อเมริกาและญี่ปุ่นเป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เพราะการประหยัดด้วยวิธีการดังกล่าวทำให้ธุรกิจกลายเป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่มาก (Corporation) ในอเมริกาปัจจุบัน มีบริษัทใหญ่ ๆ ประมาณ 500 บริษัท ทำการผลิตสินค้าได้มากกว่าครึ่งหนึ่งของผลผลิตทั้งประเทศ ซึ่งหมายถึงการรวมศูนย์อำนาจทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของอเมริกาตกอยู่ในกำมือของกลุ่มคนจำนวนไม่มากทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่เราเรียกว่า Concentration of Economic Power หรือการรวมศูนย์อำนาจทางเศรษฐกิจ

ผลในทางปฏิบัติของการมีการรวมศูนย์อำนาจทางเศรษฐกิจและการผลิตขนาดใหญ่ คือทำให้หัตถอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมการผลิตขนาดเล็กและขนาดกลางต้องเสื่อมและพังทะลายลงในที่สุดเพราะสินค้าที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพการผลิตสูงจะมีต้นทุนต่ำกว่าสินค้าของอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางมาก เมื่อนำมาแข่งขันกันในตลาดสินค้าของอุตสาหกรรมขนาดเล็กและกลางก็สู้ไม่ได้ในที่สุดก็ต้องล้มละลายและเลิกกิจการไป ซึ่งในที่สุดก็จะเหลือสินค้าของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เพียงไม่กี่รายที่ยังครองตลาดอยู่ และนำไป

สู่การผูกขาดในที่สุด ซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐบาลอเมริกันพยายามตามแก้มาตลอดเวลา โดยการออกกฎหมายต่อต้านการผูกขาดที่เรียกว่า Anti-Trust Law แต่ก็ไม่แก้ไม่ตก

ผลอีกประการหนึ่งของการรวมศูนย์อำนาจในการบริหารเศรษฐกิจก็คือทำให้การบริหารงานปรากฏในรูปของบริษัทที่เรียกว่า Holding Company และบริษัทเอนกชาติ (Multinational Corporation) หรือบริษัทข้ามชาติ (Transactional Corporation) ซึ่งเป็นรูปแบบของการประกอบกิจการที่มีขนาดใหญ่มากมีสาขากระจายอยู่ทั่วโลก เช่นบริษัท I T T ซึ่งบริษัทเหล่านี้จะไม่ขึ้นต่อรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่ง ปัจจุบันบทบาทของบริษัทเหล่านี้สูงมาก โดยเฉพาะการลงทุนของบริษัทในประเทศด้อยพัฒนาโดยใช้ทุนจำนวนมาก ย่อมมีผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนามาก เช่น ถ้าบริษัทย้ายเงินทุนจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง หรือเปลี่ยนเงินตราจากสกุลหนึ่งไปยังอีกสกุลหนึ่ง จะมีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจในประเทศเหล่านี้ได้ นอกจากบทบาททางเศรษฐกิจแล้วบริษัทเหล่านี้ยังมีบทบาททางการเมืองและวัฒนธรรมด้วย โดยผ่านรัฐบาล พรรคการเมืองฯ เช่น บริษัท I T T เข้าไปแทรกแซงปัญหาการเมืองภายในของชิลี ซึ่งปัญหาดังกล่าวสหประชาชาติเองก็กำลังให้ความสนใจเพราะถ้าบริษัทไม่ขึ้นต่อรัฐบาลหรือรัฐใดรัฐหนึ่งถ้ามองในแง่กฎหมายระหว่างประเทศ น่าจะมีกฎเกณฑ์อันหนึ่งอันใดออกมาควบคุมบทบาทและหน้าที่ของบริษัทเหล่านี้

ผลประการสุดท้ายของการประหยัดจากการผลิตขนาดใหญ่ คือก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของแรงงานในสถานประกอบการในรูปของ สหภาพแรงงานในขณะที่สถานประกอบการมีขนาดใหญ่ จำนวนคนงานก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นปัญหาในด้านการบริหารแรงงานก็ดี ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ปัญหาความขัดแย้งด้านแรงงานก็ดี ในการแก้ปัญหาดังกล่าวถ้านายจ้างต้องตามแก้ปัญหาที่ลูกจ้างทีละคน ๆ หรือทีละกลุ่ม ๆ จะเกิดความยุ่งยากในการบริหารงานมาก จึงทำให้ฝ่ายลูกจ้างรวมตัวกันเป็น “สหภาพแรงงาน” และฝ่ายนายจ้างรวมตัวกันเป็นสมาคมนายจ้าง เพราะเมื่อมีความขัดแย้งทางด้านแรงงานนายจ้างเจรจากับสหภาพแรงงานจะก่อให้เกิดความสะดวก และคล่องตัวมากอันเป็นผลดีในด้านการบริหารแรงงาน ในประเด็นนี้ ศ.ประชุม โฉมฉาย ได้กล่าวว่า “ถ้าลูกจ้างหลาย ๆ คนรวมกลุ่มกันต่อรองกับนายจ้างจะเป็นการประหยัดมากกว่าต่อรองทีละคน ๆ ซึ่งถือได้ว่าการมีสถานประกอบการหรือหน่วยการผลิตขนาดใหญ่ในปัจจุบันกับการจัดตั้งสหภาพแรงงานจึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประหยัดจากการผลิตขนาดใหญ่กว่าได้

4. **สินค้าสาธารณะ (Public Goods)** ลักษณะของสินค้าสาธารณะคือเป็นสินค้าที่ “บุคคลใดบุคคลหนึ่งเข้าไปใช้แล้วไม่มีสิทธิที่จะห้ามหรือกีดกันไม่ให้คนอื่นใช้” หรือกล่าวได้ว่าเป็นสินค้าที่บุคคลทุก ๆ คนมีสิทธิใช้ร่วมกัน (Collective Consumption) แต่การใช้ประโยชน์ใน

สินค้าสาธารณะจะต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมและอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย เช่น บุคคลทุก ๆ คนมีสิทธิใช้ถนนได้แต่ต้องปฏิบัติตามกฎจราจร หรือบุคคลทุก ๆ คนมีสิทธิเข้าไปพักผ่อนในสวนสาธารณะได้โดยไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ต่าง ๆ เช่น กีดขวางการสัญจรไปมาบนท้องถนน หรือขัดขวางการใช้ประโยชน์ของบุคคลอื่น หรือทิ้งขยะในสวนสาธารณะ เป็นต้น

สินค้าสาธารณะที่ปรากฏขึ้นในระบบทุนนิยมอเมริกา โดยสภาพเป็นสินค้าที่รัฐบาลเข้ามามีบทบาทเป็นผู้จัดหาให้โดยตรง ในรูปสวัสดิการของรัฐ เป็นสินค้าที่มีบทบาทโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ปัจจุบันรัฐได้ให้ความสำคัญกับสินค้าประเภทนี้มาก การจัดให้มีสินค้าสาธารณะต้องใช้เงินจำนวนมาก จึงเกี่ยวข้องกับปัญหาการคลังของรัฐโดยรัฐต้องจัดสรรงบประมาณในการจัดทำ เพราะสินค้าประเภทนี้ จะปล่อยให้ระบบตลาดทำหน้าที่โดยรัฐไม่เข้าไปจัดให้แล้วคนก็จะไม่ยอมซื้อ เช่น ไปชักชวนให้ประชาชนซื้อการบริการทางทหารจะไม่มีใครยอมซื้อ

การจัดหาสินค้าสาธารณะให้กับประชาชนโดยรัฐนี้ เมื่อจัดให้แล้วรัฐจะไปเก็บเงินจากผู้ใช้ประโยชน์หรือผู้บริโภคเป็นสิ่งที่ยากลำบากและยุ่งยากมากนอกจากจะจัดการอย่างรัดกุม เช่น เก็บค่าธรรมเนียมในการใช้ถนนบางสาย เนื่องจากสินค้าสาธารณะเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ และเป็นสวัสดิการที่รัฐจัดให้กับประชาชนรายได้หรืองบประมาณที่รัฐนำมาจัดสรรเพื่อสร้างสินค้าเหล่านี้จะได้มา จากการเก็บจากผู้บริโภคในทางอ้อม ในรูปของการเก็บภาษี ค่าธรรมเนียมเพราะถ้าใช้กลไกตลาด ผู้บริโภคจะไม่ยอมซื้อผลที่ตามมาจะทำให้รัฐมีรายได้น้อยและการจัดสร้างสินค้าประเภทนี้ก็จะน้อยในที่สุดจะมีผลกระทบต่อสวัสดิการของรัฐที่ให้กับประชาชนโดยส่วนรวมได้

ในทางทฤษฎีของระบบทุนนิยมแล้ว “สินค้าทุกอย่างเป็นสินค้าส่วนบุคคล (Private Goods) หรือสินค้าเอกชนที่ทุกคนมีสิทธิซื้อหาจากบริโภค ได้โดยตนเองตามความสามารถหรืออำนาจซื้อของแต่ละบุคคล” แต่ในทางปฏิบัติเราจะเห็นได้ว่าระบบทุนนิยมในทางปฏิบัติของอเมริกา มีสินค้าสาธารณะ (Public Goods) ซึ่งรัฐเป็นเจ้าของและเป็นผู้จัดหาให้ซึ่งไม่ปฏิบัติตามทฤษฎี

5. **กิจการสาธารณูปโภค (Public Utilities)** โดยสภาพแล้วจะเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ และเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานของสังคม การประกอบกิจการต้องคำนึงถึงประโยชน์สุขของสังคมเป็นหลักไม่ใช่เพื่อหวังกำไร เช่น ไฟฟ้า ประปา แก๊ส โทรศัพท์ การขนส่ง ฯลฯ

กิจการสาธารณูปโภคแตกต่างกับสินค้าสาธารณะเพราะสินค้าสาธารณะนั้นรัฐจัดหาให้โดยไม่เก็บค่าบริการโดยตรงและไม่ใช้ระบบตลาดแต่จัดเก็บในทางอ้อมในรูปค่าธรรมเนียม

หรือภาษีมาเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดทำ แต่กิจการสาธารณูปโภคของรัฐจะเป็นผู้ดำเนินการจัดทำให้ โดยตรงหรือรัฐจะมอบหมายให้ออกชนเป็นผู้ดำเนินงานก็ได้

ในกรณีที่รัฐเป็นผู้ดำเนินงานรัฐสามารถควบคุมคุณภาพและราคาได้โดยตรง แต่ในกรณีที่รัฐยอมให้ออกชนเป็นผู้ดำเนินงานส่วนใหญ่จะดำเนินงานในลักษณะเป็นการประกอบการที่ผูกขาดแล้วรัฐเข้าไปควบคุมคุณภาพ และราคา สาเหตุที่ต้องควบคุมคุณภาพและราคาก็เพราะสินค้าหรือบริการเหล่านี้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนส่วนใหญ่โดยตรง ในการควบคุมราคารัฐจะใช้หลัก Fair Rate of Return คือหลัก “ให้ค่าตอบแทนแก่ผู้ผลิตพอสมควร” ปกติจะใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นหลักในการกำหนดอัตราค่าตอบแทนหรือผลกำไรเพื่อจูงใจให้ออกชนมาลงทุนในกิจการเหล่านี้โดยไม่นำทุนไปประกอบกิจการอื่น ๆ

เมื่อรัฐเข้ามาควบคุมคุณภาพและราคาในการประกอบกิจการของเอกชนจะก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาดังต่อไปนี้

ก. เมื่อรัฐเข้ามาควบคุมกิจการสาธารณูปโภคอย่างเคร่งครัดโดยการควบคุมคุณภาพและราคา ผู้บริโภคคือคนส่วนใหญ่ของสังคมจะได้บริโภคสินค้าที่มีคุณภาพดีราคาถูก ทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้บริโภคมาก แต่ในทางปฏิบัติ ในเรื่องราคาถ้ารัฐเข้าไปควบคุมมาก ผู้ประกอบการที่เข้ามาดำเนินงานก็เพื่อหวังกำไรสูงสุดจะพยายามลดต้นทุนการผลิต และลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ลงโดยหันไปเลือกใช้วิธีการผลิตที่ใช้อุปกรณ์มาก เครื่องจักรมาก และใช้แรงงานน้อยหรือที่เราเรียกว่า การผลิตที่ใช้ทุนมาก (Capital-Intensive Techniques) ซึ่งเทียบได้กับการประกอบการกลั่นน้ำมัน การผลิตปูนซีเมนต์ที่ต้องใช้อุปกรณ์มาก ใช้คนงานจำนวนน้อยที่ทำหน้าที่ควบคุมเครื่องจักรเท่านั้น ตรงกันข้ามวิธีการผลิตอีกวิธีหนึ่ง ใช้แรงงานมากแต่ทุนน้อย (Labour Intensive Techniques) เป็นวิธีการผลิตที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างงานให้กับบุคคลจำนวนมากและนิยมใช้กันแพร่หลายในประเทศด้อยพัฒนา และค่าแรงราคาถูกซึ่งรัฐบาลส่วนใหญ่ต้องการให้ใช้วิธีการหลังเพื่อแก้ปัญหาการว่างงาน

ในทางทฤษฎีของระบบทุนนิยม ผู้ประกอบการและตลาดมีบทบาทสำคัญในการเลือกวิธีการผลิต เพราะถ้าตลาดมีความต้องการมากผู้ประกอบการมักจะเลือกวิธีการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงคือ การผลิตที่ใช้ทุนมากและถ้าตลาดมีความต้องการน้อยก็จะเลือกวิธีการผลิตที่ใช้แรงงานมาก แต่ในกิจการสาธารณูปโภคเมื่อรัฐเข้าไปควบคุมทั้งคุณภาพและราคาโดยเคร่งครัดราคาของสินค้าก็จะไม่ได้เป็นไปตามกลไกของตลาดจึงทำให้การตัดสินใจของผู้ประกอบการไม่เป็นไปตามทฤษฎี

ข. เมื่อรัฐเข้าไปควบคุมกิจการสาธารณูปโภค ต้องควบคุมให้เหมือนกันหมดจะปล่อยให้กิจการบางอย่างอยู่นอกเหนือการควบคุมไม่ได้ เพราะผู้ประกอบการจะย้ายทุนไปประกอบ

กิจกรรมเศรษฐกิจนอกการควบคุมหมด เช่น ควบคุมการขนส่งทางรถไฟอย่างเคร่งครัด คนก็จะไปลงทุนในกิจการขนส่งทางรถยนต์ หรือทางน้ำ เป็นต้น

ค. เมื่อรัฐเข้าไปควบคุมกิจการสาธารณูปโภคโดยเคร่งครัด หรือในบางกิจการที่รัฐเข้าไปถือหุ้นอยู่ด้วยจำนวนมากหรือรัฐเป็นผู้ประกอบการเองเราจะพบว่ารัฐจะส่งคนของรัฐเข้าไปควบคุมการประกอบการโดยตรงเป็นการเปิดโอกาสให้คนบางกลุ่มบางพวกเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์จากการควบคุมนั้น รวมทั้งการแต่งตั้งพรรคพวกเป็นตัวแทนเข้าไปควบคุมการดำเนินกิจการ ซึ่งอาจจะไม่ได้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารกิจการเหล่านั้น ซึ่งผลเสียก็จะตกแก่ส่วนรวมได้ในที่สุด

6. บทบาทของรัฐบาลในการเข้าไปควบคุมระบบเศรษฐกิจ ในทางทฤษฎีหรือหลักการของระบบทุนนิยม “รัฐมีหน้าที่เป็นเพียงคนกลาง คอยแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาทของเอกชน” หรือ “มีหน้าที่ในการรักษาค่านิยมทางสังคม เช่น รักษาสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล ส่งเสริมการแข่งขัน ควบคุมการผูกขาดควบคุมคุณภาพชีวิต ควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม” แต่ในทางปฏิบัติ รัฐจะปล่อยให้ระบบทุนนิยมดำเนินไปเองไม่ได้ต้องเข้าไปควบคุมระบบเศรษฐกิจซึ่งแสดงออกดังนี้

ก. การควบคุมโดยตรง (Direct Controls) เช่นรัฐเข้าไปดำเนินการปันส่วนสินค้าบางประเภทที่ใช้การบริโภคในช่วงที่สินค้าขาดแคลน ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ ควบคุมการจัดโควตาสินค้าเข้า สินค้าออก เป็นการควบคุมโดยตรงที่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐ ปกติการควบคุมโดยตรงจะมีปรากฏน้อยมากในระบบเศรษฐกิจของอเมริกา

ข. การควบคุมโดยอ้อม (Indirect Controls) เป็นการควบคุมระบบเศรษฐกิจในระดับนโยบายกว้าง ๆ เช่นการควบคุมนโยบายการเงิน (Monetary Policy) นโยบายการคลัง (Fiscal Policy) และเงินช่วยเหลือ (Subsidies)

● นโยบายการเงิน (Monetary Policy) เป็นนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบการเงินของประเทศ เช่น อัตราดอกเบี้ย การปล่อยสินเชื่อโดยทั่วไปผู้บริหารการเงินคือธนาคารกลาง ซึ่งในอเมริกาเรียกว่า Federal Reserve System ประกอบด้วยธนาคารหลาย ๆ แห่งทำหน้าที่แทนรัฐบาลธนาคารกลางของอเมริกาทำหน้าที่กำหนดโครงสร้างอัตราดอกเบี้ย ควบคุมปริมาณเงินและสินเชื่อซึ่งเป็นส่วนสำคัญของนโยบายการเงิน และมุ่งสู่โครงสร้างอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมเพื่อให้การประกอบการดำเนินไปได้ด้วยดี ซึ่งเราแบ่งนโยบายการเงินได้เป็น 2 ประเภท คือ

- นโยบายการเงินถูก (Cheap Money Policy) หมายถึงนโยบายที่ธนาคารกลางนำมาใช้ในช่วงที่เศรษฐกิจกำลังตกต่ำ หรือซบเซา โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยต่ำ และขยายสินเชื่ออย่างกว้างขวางเพื่อกระตุ้นการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้ฟื้นตัว และขยายตัว

- นโยบายเงินตึง (Tight Money Policy) ตรงข้ามกับนโยบายการเงินถูกคือ นโยบายที่ธนาคารกลางนำมาใช้ในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัวและเติบโตมากและมีแนวโน้มที่จะทำให้ระดับราคาขึ้นสูงและทำให้เกิดเงินเฟ้อโดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้สูงและลดปริมาณสินเชื่อเพื่อลดอัตราการขยายตัวดังกล่าว

นโยบายการเงิน มีบทบาทสูงมากในระบบทุนนิยมของอเมริกา เพราะการปรับโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยที่ดี การปรับตัวของการขยายสินเชื่อหรือลดปริมาณสินเชื่อที่ดี แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเพียงเล็กน้อย ย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อธุรกิจต่าง ๆ เช่น ธุรกิจการก่อสร้างที่กู้เงินส่วนใหญ่มาลงทุนการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยจะมีผลต่อการขาดทุนของธุรกิจก่อสร้างได้ ซึ่งในเรื่องนี้ Milton Friedman เจ้าสำนักเงิน (Monetarist School) ถึงกลับชี้ว่า "นโยบายการเงินเป็นสิ่งชี้ขาดถ้ารัฐสามารถควบคุมปริมาณเงินได้ก็จะไม่เกิดปัญหาหรือวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ (Economic Crisis)

● นโยบายการคลัง (Fiscal Policy) และเงินช่วยเหลือ (Subsidies) ขณะที่นโยบายการเงินดำเนินงานโดยธนาคารกลางนโยบายการคลังจะดำเนินงานโดยกระทรวงการคลัง นโยบายการคลังเป็นนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับระบบการคลังของรัฐ งบประมาณ รายรับรายจ่ายของรัฐคือ เรื่องโครงสร้างภาษีอากรของรัฐนั่นเอง รวมทั้งโครงสร้างภาษีการนำเข้า (Import-Tax) ภาษีการส่งออก (Export Tax) และค่าอาชกรรมนิยมต่าง อันเป็นที่มาของรายได้ของรัฐ การปรับโครงสร้างอัตราภาษีมีอิทธิพลโดยตรงต่ออัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของชาติ

การใช้นโยบายการคลังมีลักษณะคล้ายกับการใช้นโยบายการเงินคือเมื่อภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำรัฐบาลโดยกระทรวงการคลังจะใช้นโยบายปรับโครงสร้างภาษีโดยลดอัตราภาษีลง เพื่อกระตุ้นผู้ประกอบการและผู้บริโภคโดยเฉพาะในด้านผู้บริโภคเมื่อมีการบริโภคสูงขึ้นผลที่ตามมาจะไปกระตุ้นการลงทุน อันจะทำให้เศรษฐกิจขยายตัวต่อไป ตรงกันข้ามถ้าปรากฏว่าเศรษฐกิจมีแนวโน้มขยายตัวมากไป ก็จะใช้นโยบายปรับโครงสร้างภาษี โดยการขึ้นอัตราภาษีเพื่อชะลอการลงทุนและลดการบริโภค ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่าทั้งนโยบายการเงินและนโยบายการคลังนั้นโดยปกติต้องใช้ควบคู่กันไป เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้ขยายตัวหรือเพื่อชะลอการขยายตัว

● เงินช่วยเหลือ (Subsidies) เป็นเงินที่รัฐบาลให้ทั้งผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการต่าง ๆ และผู้บริโภค ถ้ารัฐบาลมองเห็นว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจใดที่รัฐควรช่วยเหลือและส่งเสริม

รัฐจะให้เงินช่วยเหลือเป็นพิเศษ เช่น เงินช่วยเหลือผู้ส่งออก (Export Subsidies) เงินช่วยเหลือผู้นำเข้า (Import Subsidies) หรือถ้ารัฐบาลมองเห็นว่าผู้บริโภคบางกลุ่มต้องได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ รัฐอาจจะช่วยเหลือในรูปแบบของการใช้ไฟฟ้าฟรี ประปาฟรี หรือรักษาพยาบาลฟรี เป็นต้น

ลักษณะต่าง ๆ ของระบบทุนนิยมในอเมริกาที่กล่าวมา ซึ่งเราถือว่าเป็นแม่แบบของระบบทุนนิยมในปัจจุบัน มีลักษณะที่แตกต่างไปจากระบบทุนนิยมในทางทฤษฎีมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ระบบทุนนิยมอเมริกาต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในทศวรรษที่ 30 และเผชิญกับภัยสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ทำให้ระบบทุนนิยมในอเมริกาต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปจนไม่อาจจะกลับไปสู่ระบบทุนนิยมตามทฤษฎีได้

ข้อดีและข้อเสียของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกา

ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกาก็เช่นเดียวกับระบบเศรษฐกิจทั้งหลายย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสียและขึ้นอยู่กับทรรศนะที่ไปมองระบบนั้น ๆ ว่ามีข้อดีและข้อเสียอย่างไร ซึ่งข้อดีและข้อเสียต่อไปนี้ก็เป็นทรรศนะหนึ่งในการมองระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกาและเป็นการมองในเชิงประเมินผล

ข้อดีของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกา พอจะประมวลได้ดังต่อไปนี้

1. ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกา มีความคล่องตัวหรือปรับตัวได้ดี (Flexibility) ความหมายของคำว่าคล่องตัวหรือปรับตัวได้ดี มีความหมายไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับทรรศนะของผู้มองปัญหาเมื่อ 2000 ปี มาแล้ว Plato ได้เขียนหนังสือยกย่องระบบการปกครองแบบที่รัฐใช้อำนาจเด็ดขาด และให้เหตุผลว่ามีข้อดีคือ รัฐมีความคล่องตัวสูง ทำอะไรได้รวดเร็ว แต่ในปัจจุบันเอกชนมองว่าการดำเนินงานของรัฐไม่มีความคล่องตัวยืดหยุ่นไม่ได้เพราะมีกฎเกณฑ์มากผิดกับเอกชนที่มีความคล่องตัวสูงกว่า ทำให้ความหมายของคำว่าคล่องตัวหรือปรับตัวได้ดีมีหลายแบบเมื่อเราพูดว่า ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกามีความคล่องตัวหรือปรับตัวได้ดี หมายถึงระบบทุนนิยมอเมริกาสามารถปรับตัวได้ดีทั้ง ๆ ที่เศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเช่นสงครามเวียดนามเป็นเครื่องทดสอบได้ดีว่าระบบเศรษฐกิจอเมริกาสามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงในการประกอบการอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจโลก การขยายตัวของเมืองหรือเขตอุตสาหกรรมใหม่ในอเมริกาที่เกิดขึ้นในระยะหลังระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกามีความคล่องตัวสูงและสามารถปรับตัวเข้าได้กับการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ อย่างได้ดี

2. ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกาทำให้ระดับการครองชีพสูงขึ้น (*Rising Levels of Living*) หรือมาตรฐานการครองชีพสูง (*Rising Standard of Living*) คำว่าระดับกับมาตรฐานนี้มีความหมายแตกต่างกันอยู่บ้างคือระดับการครองชีพสูงหมายถึงตามความเป็นจริงสภาพการดำรงชีวิตของคนอเมริกันสูงขึ้น แต่มาตรฐานการครองชีพสูงหมายถึงเป้าหมายที่จะทำให้การดำรงชีวิตของคนอเมริกันสูงขึ้น

เนื่องจากอเมริกาได้รับความเสียหายน้อยกว่าพันธมิตรอื่นใดจากภัยสงครามโลกครั้งที่สอง เศรษฐกิจของอเมริกาจึงขยายตัวอย่างสม่ำเสมอ ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ขยายตัวจนในที่สุดกลายเป็นบริษัทข้ามชาติที่มีสาขาอยู่ทั่วโลกและมีรายได้สูงกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมแห่งชาติของประเทศที่กำลังพัฒนานับร้อยประเทศ เช่น บริษัท General Motors มีรายได้ 32 พันล้านดอลลาร์ในปี 1974 EXXON 44 พันล้านดอลลาร์ ITT 11 พันล้านดอลลาร์ เมื่อรายได้ของอเมริกาทั้งประเทศเมื่อรวมกันแล้วทำให้ภาพรวมของรายได้ต่อคนต่อปีโดยเฉลี่ยสูงขึ้น เช่นในปี 1953 รายได้คนอเมริกันโดยเฉลี่ยคือ 2080 ดอลลาร์เพิ่มขึ้นเป็น 2790 ดอลลาร์ในปี 1963 และเป็น 4760 ดอลลาร์ ในปี 1970 เมื่อรายได้ของคนอเมริกันเพิ่มสูงขึ้นเช่นนี้ทำให้ระดับการครองชีพก็สูงขึ้นด้วยซึ่งเราจะเห็นได้จากความสะดวกสบายของชีวิตคนอเมริกันที่ได้รับจากความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ และการบริโภคที่สูงมาก

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารายได้โดยเฉลี่ยของคนอเมริกันจะสูงมากแต่ไม่ได้หมายความว่าทุกคนมีรายได้ที่เป็นจริงตามนั้นเพราะการกระจายรายได้ในอเมริกาก็มีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมคือรายได้ส่วนใหญ่ยังคงตกอยู่ในมือของคนจำนวนน้อยโดยเฉพาะอยู่ในมือของกลุ่มอุตสาหกรรมใหญ่ต่าง ๆ แต่คนทั่ว ๆ ไปอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังมีฐานะยากจนและลำบากมากขึ้น

นอกจากนั้น ความเจริญทางด้านวัตถุและการพัฒนาทางเทคโนโลยีในอเมริกาไม่ได้หมายความว่า คนอเมริกันจะมีความสุขสะดวกสบาย เพราะในสังคมอเมริกันนั้นเราจะเห็นว่าความสุขทางใจไม่ค่อยมี เราจะเห็นได้ว่าคนอเมริกันไม่ค่อยป่วยเป็นโรคขาดอาหาร แต่ป่วยเป็นโรคจิตมาก

3. ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกาเปิดโอกาสให้บุคคลแต่ละคนพัฒนาตนเอง (*Individual Opportunity*) หมายความว่าคนอเมริกันทุกคนสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้สมบูรณ์และเท่าเทียมกัน เพราะระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกามีสถาบันทรัพย์สินเอกชนเป็นพลังผลักดันให้มีการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและมีการรับมรดกตกทอดที่ส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์ ทำให้คนอเมริกันพยายามปรับปรุงตนเองอยู่ตลอดเวลา และกล้าเสี่ยงภัยต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความมั่งคั่งไว้ให้บุตรหลานข้างหน้า นอกจากนี้คนอเมริกันมีความเชื่อเรื่องเสรีภาพทางการเมืองสูงอันมีผลทำให้ เสรีภาพทางเศรษฐกิจก็ได้รับการยอมรับสูงเช่นเดียวกัน

ซึ่งสถาบันเสรีภาพในการดำเนินงานหรือในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจก็เป็นพลังผลักดัน ทำให้คนอเมริกันมีโอกาสเลือกที่จะประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจได้ตามใจสมัคร

ปัญหาว่าเสรีภาพในทางเศรษฐกิจนั้น ในทางทฤษฎีทุกคนมีเสรีภาพในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจแต่ตามความเป็นจริงในสังคมคนอเมริกัน เสรีภาพนี้สำหรับใครคนที่มีฐานะยากจนมีโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจอเมริกาที่เป็นอยู่เท่าเทียมกับคนมีเงินหรือไม่ เช่น โอกาสทางการศึกษาคคนมีเงินมีโอกาสแต่คนจำนวนมากที่ยากจนเนื่องจากการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมไม่สามารถเข้าศึกษาได้เพราะค่าใช้จ่ายสูงมาก ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าโอกาสที่ให้กับคนทั่ว ๆ ไปนั้นมีเพียงพอหรือยัง

4. ระบบเศรษฐกิจอเมริกาก็ให้เกิดการพัฒนาและความก้าวหน้าทางเทคนิค (*Technological Progress*) การพัฒนาและความก้าวหน้าทางเทคนิคในอเมริกาเป็นผลมาจากระบบการศึกษาและการค้นคว้าวิจัย โดยมีการลงทุนที่เราเรียกว่าวิจัยและพัฒนา (*Research and Development*) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากระบบการศึกษาที่ดี การลงทุนในการค้นคว้าวิจัยมีมาก ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าการลงทุนของบริษัทใหญ่ ๆ ของอเมริกาในหลาย ๆ ประเทศทั้งในประเทศที่พัฒนาและด้อยพัฒนารวมทั้งการลงทุนของประเทศนั้น ๆ เองมักจะใช้เทคนิคใหม่ ๆ และบางประเทศก็ซื้อเทคนิคใหม่ ๆ จากอเมริกา เช่น ยุโรปก็ซื้อเทคโนโลยีใหม่ ๆ จากอเมริกามากมาย

ข้อเสียของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกา เป็นความคิดเห็นที่มาจากนักเศรษฐศาสตร์ผิวดำคือ Sir Arthur Lewis เป็นคนในหมู่เกาะอินเดียตะวันตก เป็นนักเศรษฐศาสตร์ผิวดำคนเดียวที่มีชื่อเสียงระดับโลก เป็นอาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัยในอังกฤษและอเมริกาเขาได้วิจารณ์ให้เห็นว่าในระบบทุนนิยมที่อาศัยตลาดเป็นหลักนั้นมีจุดอ่อนหลายด้านนอกจาก Lewis แล้วยังมีนักเศรษฐศาสตร์อื่น ๆ อีกที่มองจุดอ่อนของระบบทุนนิยมและทำการวิพากษ์วิจารณ์ไว้ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

1. ระบบทุนนิยมส่งเสริมค่านิยมการเงิน (*Pecuniary Values*) และไม่ส่งเสริมค่านิยมพื้นฐานของมนุษย์ (*Human Values*) ขณะที่ระบบทุนนิยมที่อาศัยระบบตลาดเป็นหลักเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการดำเนินการผลิตและนำสินค้ามาขายแข่งขันกันในตลาด ซึ่งการตัดสินใจว่าผู้ประกอบการหรือสถานประกอบการใดประสบความสำเร็จหรือไม่ มีประสิทธิภาพหรือไม่มักจะตัดสินกันที่ว่าการดำเนินกิจการนั้น ๆ มีกำไรหรือไม่ ซึ่งเรื่องว่าค่านิยมการเงิน (*Pecuniary Values*) คือผู้ประกอบการจะต้องคิดว่าเมื่อดำเนินงานแล้ว ต้นทุนเป็นอย่างไร วิธีการผลิตจะใช้อย่างไร ราคาขายเป็นอย่างไรและจะมีกำไรหรือไม่นี้เป็นค่านิยมการเงินที่เป็นผลผลิตโดยตรงของระบบทุนนิยม ตรงกันข้ามค่านิยมพื้นฐานของมนุษย์ (*Human Values*) คือสวัสดิการของ

มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่ดีหรือไม่ ปัญหาคือระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกาส่งเสริมค่านิยมพื้นฐานของมนุษย์เพียงไร และค่านิยมทางการเงินนั้นจะมีส่วนสัมพันธ์กับค่านิยมพื้นฐานของมนุษย์หรือไม่ เพราะการตัดสินใจว่าธุรกิจนั้นมีประสิทธิภาพสูง มีกำไรสูงจะหมายความว่าธุรกิจนั้นส่งเสริมสวัสดิการของมนุษย์ส่งเสริมสวัสดิการทางเศรษฐกิจด้วยหรือไม่ เพราะโดยผลผลิตของระบบค่านิยมทางการเงินและค่านิยมพื้นฐานของมนุษย์ไม่ค่อยจะตรงกันเพราะ

ก. ถ้ามองด้านผู้ประกอบการในการตัดสินใจว่าจะผลิตสินค้าอะไรจะใช้วิธีการผลิตอย่างไร ผู้ประกอบการมักจะมองถึงผลกำไรเป็นสำคัญ โดยไม่คำนึงว่าผู้บริโภคจะได้รับผลอย่างไร กระทบกระเทือนมากไหม สวัสดิการของมนุษย์จะดีหรือไม่ซึ่งตัวอย่างมีอยู่ทั่วไปในทุกประเทศที่ใช้ระบบทุนนิยม เช่นในไทยเราก็มีการกล่าวว่าร่ำรวยกันมาผู้บริโภคมั่นใจโดยนำน้ำกรดมาผสมขายใช้แทนน้ำส้ม ฉีดยาฆ่าแมลงในผักผลไม้มากเกินไป ขยายรถยนต์จนไม่มีถนนจะวิ่งทำให้สังคมเมืองต้องเป็นอัมพาตขยับเขยื้อนไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้คนตั้งข้อสังเกตกันมากกว่าในด้านผู้ประกอบการที่หวังแต่ผลประโยชน์และผลกำไร สิ่งเหล่านี้ส่งเสริมค่านิยมของมนุษย์เพียงไร คือส่งเสริมสวัสดิการและการอยู่ดีกินดีของมนุษย์เพียงไร

ข. ถ้ามองในด้านผู้มีส่วนร่วมในการผลิตหรือคนงาน - กรรมกร ในขณะที่ระบบทุนนิยมก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางเทคนิคและวิธีการผลิต โดยอาศัยระบบการศึกษา การค้นคว้าวิจัย ในปัจจุบันวิธีการผลิตจึงอาศัยอุปกรณ์มากถ้ามองในด้านคนงานหรือกรรมกรที่ใช้เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ทันสมัย ชีวิตของเขาน่าเบื่อหน่ายเพราะต้องทำงานอยู่กับเครื่องจักรกลประเภทเดียวกันอยู่ตลอดเวลาเช่นในโรงงานผลิตรถยนต์ขนาดใหญ่ คนงานบางคนมีหน้าที่ในการใส่ล้อตึกก็จะทำการใส่ล้อตลอดทั้งปี ถ้าฟันสีก็จะฟันสีทั้งปี ซึ่งตลอดชีวิตจะเรียนรู้แต่การใส่ล้อและฟันสีเท่านั้น หรือผู้ที่เป็นคนงานในโรงงานทำถ้วยชาม ที่มีสายพานเลื่อนถ้วยชามมาข้างหน้า ถ้ามีหน้าที่เขียนใบไม้ลงบนถ้วยชามนั้นก็เขียนแต่ใบไม้ อีกคนเขียนดอกไม้ก็เขียนอยู่เช่นนั้น ตลอดชีวิตการทำงานถ้ามองในแง่ของการพัฒนาตนเองของคนงานเหล่านี้จะเห็นว่ามันไม่มีโอกาสพัฒนาเลยแม้ว่าค่าจ้างที่ได้รับจะสูงเพียงพอในการดำรงชีวิต แต่จะมีความสุขเพียงพอแค่ไหน และช่วยให้คนงานมีการพัฒนาที่สมบูรณ์เพียงใด

ปัญหาที่คนงานต้องทำงานเหมือนฟันเฟืองตัวหนึ่งของเครื่องจักรนั้นในประเทศไทยยังไม่ประสบมากนัก แต่ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ยุโรป อเมริกาที่ใช้เครื่องจักรมาก ๆ คนงานเริ่มมีความเบื่อหน่ายในการทำงานมาก ซึ่งมีข่าวอยู่เสมอว่า คนงานแกล้งทำให้เครื่องจักรเสียเพื่อจะได้หยุดงาน ข่าวเช่นนี้มีให้เห็นอยู่บ่อย ๆ มีคนคิดพยายามแก้ปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะผู้ที่ทำการศึกษาด้านจิตวิทยาโรงงานที่พยายามหาทางแก้ไข เช่น ในประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย งานบางประเภทที่คนไม่ต้องไปทำงานพร้อมกัน ก็จะหาทางออกโดยการตกลงกันว่าจะมาทำงาน

ในช่วงเวลาไหนก็ได้ แต่ต้องทำงานครบจำนวนชั่วโมงตามที่ตกลงกันต่อวันก็ได้ แต่ก็มีความไม่ถี่ประเภทที่ทำได้เพราะงานบางประเภทต้องทำพร้อมกันเช่น งานเลขานุการ ซึ่งจะใช้เวลาหนึ่งผู้จัดการไปเวลาหนึ่งคงจะทำได้ นอกจากนี้ในบางประเทศหาทางออกโดย การเปิดเพลงให้คนงานฟังเป็นช่วง ๆ หรือพยายามปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น ทาสี โรงงานใหม่แต่พอทำไปอีกระยะความเบื่อหน่ายก็จะเกิดขึ้นอีก ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพในการผลิตของคนงานต่อคนโดยตรงเคยมีการสำรวจว่า ในอเมริกาผลผลิตของคนงานต่อหนึ่งชั่วโมงในโรงงานผลิตรถยนต์ ผลิตได้น้อยกว่าคนงานญี่ปุ่นมาก ทั้ง ๆ ที่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง และหลังสงครามใหม่ ๆ ผลผลิตต่อคนของคนอเมริกันสูงกว่าที่อื่นมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเป็นผลมาจากความเบื่อหน่ายในการทำงานที่ซ้ำซาก จำเจในอุตสาหกรรมดังกล่าว ตรงกันข้ามในญี่ปุ่นค้นพบว่าเหตุที่ผลผลิตของคนงานในโรงงานผลิตรถยนต์สูงก็เพราะคนญี่ปุ่นมีความรู้สึกสำนึกอยู่ว่า โรงงานหรือบริษัทเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตครอบครัวของตน โรงงานหรือบริษัทรับคนงานเข้ามาก็เลี้ยงดูตลอดชีวิต ทำให้คนงานมีความจงรักภักดีต่อโรงงานเป็นพิเศษ ถึงขนาดบางโรงงานก่อนทำงานต้องร้องเพลงประจำโรงงานเป็นวิธีการปลุกใจให้ทำงานเป็นต้น

ที่กล่าวมาเป็นการมองระบบทุนนิยมที่อาศัยตลาดเป็นหลักอีกแง่มุมหนึ่งถ้าผู้ประกอบการคิดแต่ตัวเลขของผลกำไร ไม่คำนึงถึงค่านิยมพื้นฐานของมนุษย์และคนงานเองก็เกิดความท้อแท้เบื่อหน่ายต่อชีวิตการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเทคนิคในการผลิตที่ก้าวหน้า ถ้าเราไม่สามารถแก้ปัญหาและหาทางออกที่ดีแล้วค่านิยมทางการเงินจะไม่ส่งเสริมค่านิยมพื้นฐานหรือสวัสดิการของมนุษย์เลย และไปด้วยกันไม่ได้แต่จะไปส่งเสริมค่านิยมอื่น ๆ ที่ไม่มีความสำคัญต่อชีวิตทางเศรษฐกิจและสวัสดิการของประชาชนทั่ว ๆ ไปทำให้เราตั้งคำถามว่า “ปรัชญาพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจที่อาศัยตลาดเป็นหลักอยู่เพื่อสวัสดิการและการอยู่ดีกินดีของประชาชน และสามารถจะแก้ปัญหาเรื่องสวัสดิการของประชาชนได้จริงหรือไม่?”

2. ระบบทุนนิยมสร้างปัญหาทรัพยากรว่างงาน (*Unemployed Resources*) คำว่าทรัพยากรว่างงานอาจขยายความได้หลายแง่หลายมุม แต่พูดอย่างกว้างแล้ว โดยเฉพาะนักเศรษฐศาสตร์สำนัก CLASSIC เมื่อพูดถึงปัญหาทรัพยากรว่างงานในระบบทุนนิยมเขาจะมีความเห็นว่า “ระบบทุนนิยมโดยตัวของมันเองจะมีพลังธรรมชาติดำรงอยู่ และทำให้เศรษฐกิจได้ดุลยภาพเสมอ” ต่อปัญหาทรัพยากรว่างงานดุลยภาพในที่นี้หมายถึงการทำงานเต็มที่ของทรัพยากร (*Full Employment of Resources*) ซึ่งมีความหมายว่าหมายรวมถึงทรัพยากรทุกอย่างรวมทั้งแรงงานด้วยแต่ปกติเรามักจะเรียกสั้น ๆ ว่า *Full Employment* คือมีการจ้างงานเต็มที่และมักเข้าใจว่าพูดถึงเฉพาะแรงงานเพียงอย่างเดียว แต่ตามความจริงต้องรวมถึงทรัพยากรทุกอย่างรวมทั้งแรงงานด้วย

ในทางทฤษฎีของระบบทุนนิยม เราเชื่อว่า “พลังตลาดจะช่วยให้มีการจ้างงานเต็มที่ของทรัพยากร และทำให้ทรัพยากรที่ว่างอยู่และพร้อมที่จะทำงานสามารถหางานทำได้” เพราะว่าในตลาดที่มีการแข่งขัน ถ้าสินค้าบางอย่างมีปริมาณมากเกินไปล้นตลาดด้วยการทำงานของกลไกราคา ไม่นานนักสินค้าที่ล้นตลาดก็จะหมดไป กล่าวคือ เมื่อปริมาณสินค้าในตลาดมีมาก ราคาจะมีแนวโน้มลดต่ำลงถ้าไรก็จะลดลงตาม เมื่อผู้ประกอบการได้รับผลกำไรน้อย และถ้าแนวโน้มกำไรต่ำกว่ากำไรปกติ (Normal Profits) ตามหลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น กำไรที่ผู้ประกอบการจะได้รับต้องเป็นกำไรปกติ ผู้ประกอบการจึงจะมีกำลังใจและใช้ทรัพยากรไปในการผลิตนั้น ๆ ซึ่งปัจจุบันมักจะไม่เรียก Normal Profit แต่เรียกว่า “ค่าเสียโอกาสของทุน” (Opportunity Cost of Capital) ผู้ประกอบการจะโยกย้ายทรัพยากรไปผลิตสินค้าอื่นที่ได้ค่าตอบแทนหรือมีกำไรมากกว่า ดังนั้นในไม่ช้าการผลิตสินค้าที่มีจำนวนมากในตลาด หรือล้นตลาดนี้ก็จะหมดไปอาศัยการปรับตัวของผู้ประกอบการ และการย้ายทรัพยากรไปผลิตสินค้าอื่นที่ให้ค่าตอบแทนหรือกำไรสูงกว่า การจ้างงานใหม่ก็จะเกิดขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ นักเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมจึงไม่ค่อยเป็นห่วงปัญหาเรื่องการว่างงานเพราะเชื่อว่า “ถ้ามีการว่างงานก็จะมีขึ้นชั่วคราวเท่านั้น และจะมีเฉพาะในภาคเศรษฐกิจบางภาคเท่านั้นในไม่ช้าพลังตลาดก็จะทำให้การว่างงานนี้หมดไปเองโดยอัตโนมัติ”

ในระบบทุนนิยมหรือเสรีนิยม เมื่อเราพูดถึงปัญหาการทำงานเต็มที่ของทรัพยากรนั้น ถ้ามองด้านแรงงาน เราต้องคำนึงถึงความพร้อมที่จะทำงานของกำลังแรงงานด้วยถ้าบุคคลใดไม่พร้อมที่จะทำงานแล้วเขาว่างอยู่จะถือว่าเขาว่างงานไม่ได้ เพราะฉะนั้น การว่างงานในระบบทุนนิยมหมายถึง กำลังแรงงานที่ว่างงานโดยไม่สมัครใจ ถ้าเขาสมัครใจที่จะไม่ทำงานจะนับรวมเข้ากับคนว่างงานไม่ได้ ต้องแยกให้ชัดเพราะในระบบทุนนิยม หรือเสรีนิยมทุกคนมีเสรีภาพในการเลือกที่จะทำงานหรือจะอยู่เฉย ๆ ตรงข้ามในประเทศที่ใช้ระบบการวางแผนจากส่วนกลางทุกคนจะต้องทำงานไม่มีสิทธิเลือกอยู่เฉย ๆ ซึ่งเป็นปรัชญาแตกต่างกัน ดังนั้นการว่างงานจึงไม่ปรากฏ แต่ตามความเป็นจริงจะมีคนว่างงานอยู่หรือไม่เป็นข้อสงสัยอยู่

“คนว่างงาน” ถ้ามองในเชิงแรงงานหมายความว่า กำลังแรงงานทั้งหมดจะว่างงานอยู่ร้อยละเท่าใด ซึ่งตัวเลขนี้จะขึ้นอยู่กับสถาบันแรงงานในแต่ละแห่ง และการปรับตัวของระบบเศรษฐกิจ เพราะในภาวะที่มีการจ้างงานเต็มที่ หรือมีการทำงานเต็มที่ ตามความเป็นจริงก็ต้องมีการว่างงานอยู่บ้าง อาจเกิดขึ้นเพราะกำลังย้ายงาน กำลังหางาน หรือเป็นเพราะระบบข่าวสารไม่ดี เช่น มีตำแหน่งว่างอยู่แห่งหนึ่ง แต่คนอยู่อีกแห่งหนึ่ง และไม่มีทางจะพบกันได้ เพราะระบบข่าวสารไม่ดี หรือบางครั้งก็ทราบว่ามีตำแหน่งว่างอยู่แห่งหนึ่ง แต่คนไม่ยอมไปทำ เพราะอยู่ใกล้บ้าน ไม่สะดวกต้องใช้เวลาขจัดอุปสรรค หรือบางครั้งมีตำแหน่งว่างอยู่ก็จริง

แต่คุณภาพของแรงงานไม่ตรงกับตำแหน่งที่ว่างต้องการฝึกฝนเพิ่มเติม ดังนั้นในระบบทุนนิยม ในภาวะที่เราเรียกว่ามีการจ้างงานเต็มที่ อาจมีการว่างงานอยู่บ้างเช่น ร้อยละ 1 หรือ 2 ของกำลังแรงงาน

แนวความคิดที่ว่า “พลังตลาดจะช่วยให้มีการจ้างงานเต็มที่ของทรัพยากรและทำให้ทรัพยากรที่ว่างงานอยู่ และพร้อมที่จะทำงานสามารถหางานทำได้” ได้รับการทบทวนเมื่อโลกต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ในช่วงทศวรรษที่ 30 และไม่ได้รับการยอมรับในที่สุด ซึ่งข้อวิจารณ์แนวความคิดนี้เราจะเห็นได้เช่น ในระบบทุนนิยมโดยตัวของมันเองไม่สามารถรักษาระดับการจ้างงานที่สมบูรณ์โดยเต็มที่ของทรัพยากรได้ ดังนั้นรัฐจึงต้องเข้าไปแทรกแซงและแก้ปัญหาการว่างงาน นี่เป็นข้อวิจารณ์ที่สำคัญ

นอกจากนี้ยังมีข้อวิจารณ์อีกหลายประการ เช่น ระบบทุนนิยมไม่สามารถรักษาการจ้างงานได้เต็มที่ ทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตช้า หรืออาจจะอยู่ในลักษณะหยุดนิ่ง (Stagnation) ถ้าระบบเศรษฐกิจ Stagnate ก็หมายถึงเศรษฐกิจนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเคลื่อนไหวเลยคือทุก ๆ ปีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติคงที่ รายได้ประเทศชาติคงที่ตลอด ถ้าประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จะทำให้ระดับการดำรงชีวิตโดยเฉลี่ยของประชาชนลดต่ำลงเรื่อย ๆ

เหตุผลที่ทำให้นักเศรษฐศาสตร์เป็นห่วงว่าระบบทุนนิยมจะหยุดนิ่ง คือ โดยปกติระบบทุนนิยมจะเจริญก้าวหน้าไปได้ เพราะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดเวลาแล้วนำมาใช้ เช่น เมื่อค้นพบถ่านหินก็ทำให้เศรษฐกิจขยายตัว เมื่อค้นพบไอน้ำก็กระตุ้นให้มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม การขยายตัวของกิจการรถไฟในอเมริกาทำให้เกิดการขยายตัวในการปลูกข้าวสาลีในภาคตะวันตก Hansen ลูกศิษย์คนสำคัญของ Keynes เป็นนักเศรษฐศาสตร์ผู้หนึ่งที่เชื่อว่าระบบทุนนิยมเจริญก้าวหน้าเพราะการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ โดยไม่หยุดยั้ง และถ้าต่อไปไม่มีอะไรจะให้ค้นพบแล้วเพราะพื้นฐานต่าง ๆ ได้ค้นพบหมดแล้ว ระบบทุนนิยมจะต้องประสบภาวะ (Stagnate)

Hansen มองระบบทุนนิยมอเมริกาว่าระบบทุนนิยมอเมริกาที่ถึงกับไม่ขยับเขยื้อนต่อไปหรืออยู่ในสภาวะ Stagnate เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

ก. การลดลงในอัตราการเพิ่มของประชากร หรืออัตราการเพิ่มของประชากรลดลงซึ่งจะมีผลหลายอย่าง เช่น สร้างมหาวิทยาลัยเพื่อเอาไว้โดยคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรจะเพิ่มมากขึ้นโดยอัตราที่สม่ำเสมอ แต่เมื่อจำนวนประชากรไม่เพิ่มขึ้นตามที่คาดการณ์เอาไว้มหาวิทยาลัยที่สร้างไว้ก็จะมีคนเรียน รายได้จะไม่คุ้มกับรายจ่าย ซึ่งในอเมริกา จำนวนนักศึกษาไม่เพิ่มขึ้น คือรายรับไม่เพิ่มขึ้น แต่รายจ่ายเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องเพิ่มค่าเล่าเรียนในอัตราที่สูงมาก หรือเช่นสนามบินเคนเนดีในนิวยอร์กสร้างไว้อย่างใหญ่โตกว้างขวางมาก โดย

คาดการณ์ว่ากิจกรรมการบินจะขยายตัวมากแต่ถ้า ตามความเป็นจริงไม่ขยายตัว สนามบินก็ไร้ประโยชน์

ข. การขยายตัวทางเศรษฐกิจของอเมริกา เกิดจากการขยายตัวในเชิงภูมิศาสตร์ คือมีการขยายตัวจากตะวันออกไปสู่ตะวันตกเรื่อย ๆ เช่น การขยายโดยการสร้างทางรถไฟ พร้อมกับขยายการเพาะปลูกข้าวสาลี แล้วนำผลผลิตมาขายให้กับยุโรป แต่ Hansen บอกว่าการขยายตัวในเชิงภูมิศาสตร์ของอเมริกาหมดสิ้นแล้ว ในปัจจุบันอาจจะเหลือแต่ ALASKA ที่จะขยายตัวต่อไปได้ นอกจากนั้นประเทศที่พอจะขยายตัวในเชิงภูมิศาสตร์ก็มีไม่กี่ประเทศในโลก เช่น ออสเตรเลีย ซึ่งใจกลางของทวีปยังเป็นที่ยังร้างว่างเปล่า และบราซิล เป็นต้น

ค. ระบบทุนนิยมอเมริกาขยายตัวได้เพราะอัตราการพัฒนาทางด้านเทคนิคใหม่ ๆ มีสูงแต่ Hansen เชื่อว่าอัตรานี้จะพัฒนาได้ช้าลง เช่นเมื่อค้นพบว่าเรือเหล็กสามารถลอยน้ำได้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าในการขนส่งทางทะเล แต่การค้นพบในปัจจุบันจะไม่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเหมือนอดีต เช่น เคยต่อเรือบรรทุกน้ำมันระวาง 20000 ตัน และต่อมาอาจต่อได้ระวาง 500000 ตัน ไม่มีผลเปลี่ยนแปลงอะไรมากมายนัก ดังนั้นเมื่ออัตราการพัฒนาด้านเทคนิคช้าลงมีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกาอยู่ในสภาวะ Stagnate ได้

ข้อวิจารณ์ของ Hansen นี้ ในช่วงปี ค.ศ. 1940 - 1950 คนอเมริกันแตกตื่นกันมากว่าเขาพูดถูกจริงแต่ในปัจจุบันความเชื่อนี้ค่อยเบาบางลงแล้ว แต่ก็ยังหลงเหลืออยู่บ้างในหมู่นักธุรกิจบางส่วน

หลังจากอเมริกาต้องผ่านภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงทศวรรษที่ 30 ความเชื่อที่ว่าระบบเศรษฐกิจทุนนิยมมีกลไกอัตโนมัติที่จะทำให้มีการจ้างงานทรัพยากรเต็มที่ทั้งหมดไป ถ้าจะให้มีการจ้างงานทรัพยากรเต็มที่รัฐจะต้องเข้ามาแทรกแซง ในปัจจุบันแม้รัฐจะเข้ามาแทรกแซงก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการว่างงานได้ เพราะคนว่างงานในอเมริกาก็ยังปรากฏให้เห็นอีกเป็นจำนวนมาก

3. ระบบทุนนิยมขาดความเสมอภาค (Inequality) ซึ่งมองได้ทั้งทางด้านความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่อเมริกาเป็นประเทศที่ร่ำรวยที่สุดในโลก แต่ปรากฏว่ามีคนยากจนอยู่ถึง 20% ที่ไม่ได้รับประโยชน์ระบบเศรษฐกิจและความเป็นอยู่และการครองชีพก็ไม่ได้รับการปรับปรุงหรือยกระดับ ซึ่งความยากจนนี้มีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ในกลุ่มผู้ยากจนอาจจะแบ่งเป็นคนขราก็ไม่มีคนดูแล หรือสตรีที่เป็นหัวหน้าครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ หรือคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ รวมทั้งคนว่างงานเพราะการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิค (Technologically Unemployed) ไม่ใช่ว่างงานเพราะสาเหตุที่ความต้องการต่อสินค้า

มีไม่เพียงพอแต่เป็นการว่างงานที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการผลิต หรือ การนำวิธีการผลิตใหม่ ๆ มาใช้แทนวิธีการผลิตแบบเก่า ซึ่ง KARL MARX ก็ได้ความคิด อันนี้มาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในอังกฤษ โดยดูจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต ที่เมื่อก่อนการทอผ้าใช้หูก ใช้คนทอ แต่ต่อมาถูกแทนที่โดยเครื่องจักร จึงทำให้คนว่างงานมากขึ้น MARX เองจึงมองว่าต่อไป “คนว่างงานจะเพิ่มมากขึ้นเพราะมีเครื่องจักรเข้ามาแทนที่ และ มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้” ทำให้เขามองต่อไปว่า ต่อไประบบทุนนิยมจะประสบปัญหา แน่นนอนเพราะขณะที่ประชากรเพิ่มขึ้นแต่อัตราการรับงานจะลดลงทำให้คนว่างงานมีจำนวน มากขึ้น

คนยากจนในกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีความเป็นอยู่ลำบากมาก การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต้องอาศัยนโยบายเฉพาะอย่าง เช่น คนว่างงานเพราะถูกเครื่องจักรแทนที่ ก็ต้องมีการฝึกฝน ความรู้กันใหม่ ถ้าไม่แก่เกินไปก็สามารถฝึกได้ แต่ถ้าแก่เกินไปรัฐก็ต้องปรับปรุงโครงสร้าง การให้บำเหน็จบำนาญให้ดีขึ้น

นอกจากนั้นความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจจะเห็นได้จากปัญหาการกระจายรายได้ ที่ไม่เป็นธรรมในอเมริกา ซึ่งเนื่องมาจากความไม่เสมอภาคทางรายได้ เราอาจจะแบ่งรายได้ เป็น 2 ประเภท คือ รายได้ที่หามาได้ด้วยความสามารถ อดทน อดทน (Earned Income) คือรายได้ที่ หามาได้โดยใช้ความสามารถ สติปัญญา ความคิดหรือแรงงาน และรายได้ที่หามาได้โดย ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อย (Unearned Income) เป็นรายได้ที่หามาได้โดยไม่ต้องใช้ความสามารถ สติปัญญา ความคิดหรือแรงงาน เช่น ค่าเช่า เงินปันผล ดอกเบี้ย มรดก ฯลฯ

ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกา รายได้ประเภท Unearned Income กระจายไปอย่าง ไม่สม่ำเสมอเพราะมีคนจำนวนน้อยที่มีรายได้ประเภทนี้ ทั้งนี้เพราะสถาบันการรับมรดก ตกทอดทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมากในรายได้ประเภทนี้ ตรงข้ามรายได้ประเภท Earned Income กระจายไปสม่ำเสมอ และมีความแตกต่างกันน้อยมาก

ในเชิงภาษี ในหลาย ๆ ประเภทเห็นว่ารายได้ประเภท Earned Income เป็นสิ่งที่รัฐจะ ต้องส่งเสริมโดยเก็บภาษีรายได้ประเภทนี้ต่ำมาก และเก็บภาษีของรายได้ประเภท Unearned Income ให้สูงเพราะเป็นสิ่งที่รัฐไม่ควรส่งเสริม สิ่งเหล่านี้เป็นความไม่เป็นธรรมในเชิงรายได้ (Inequality of Income) ในระบบทุนนิยมอเมริกา ถ้ามองในเชิงกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน (Inequality of Wealth) ความแตกต่างหรือความไม่เป็นธรรมยิ่งมองเห็นได้ชัด เพราะทรัพย์สิน ส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อยและทรัพย์สินส่วนน้อยกลับตกอยู่ในมือของคนกลุ่มใหญ่ ซึ่งลักษณะดังกล่าวปรากฏในประเทศทุนนิยมอื่น ๆ ทั่วไป

สาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในเชิงรายได้และทรัพย์สิน มีเหตุผลใหญ่ ๆ อยู่สามประการด้วยกัน คือ

ก. กลไกของตลาด เพราะตลาดทำให้สิ่งที่ยากจะมีราคาสูงหรือได้ค่าตอบแทนสูง แต่สิ่งที่ยากได้ง่ายจะมีราคาต่ำหรือได้ค่าตอบแทนต่ำ ดังนั้นผู้ที่ครอบครองปัจจัยการผลิตที่ยากได้ยากเช่น เงินทุน ที่ดิน จะได้ค่าตอบแทนสูงหรือมีรายได้สูง

ข. กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล เช่น บางคนเป็นเจ้าของที่ดินแล้วอาจจะไม่ต้องทำอะไรก็มีรายได้ เช่น ค่าเช่าที่ดิน หรือกลุ่ม OPEC มีฐานะเป็นเจ้าของที่ดินก็สามารถให้บริษัทมาทำการขุดแล้วขายได้ส่วนแบ่งจำนวนมาก

ค. สถาบันการรับมรดก ผู้รับมรดกแม้จะไม่ต้องทำอะไรเลยก็สามารถมีรายได้จากกองมรดก ซึ่งทำให้เกิดความไม่เสมอภาคขึ้นเรื่อย ๆ และนำไปสู่ความไม่เสมอภาคทางรายได้

4. ระบบทุนนิยมก่อให้เกิดการผูกขาด (Monopoly) การผูกขาดมีสองด้านคือ ผูกขาดในด้านผู้ขาย (Monopoly) และผูกขาดในด้านผู้ซื้อ (Monopsony) ทั้งสองด้านเป็นข้อเสียของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ซึ่งในทฤษฎีระบบทุนนิยม สถาบันทรัพย์สินเอกชน และเสรีภาพในการดำเนินงานเปิดโอกาสให้ทุกคนแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวสูงสุดเป็นหลัก และอาศัยสถาบันการแข่งขันเป็นเครื่องมือเหนี่ยวรั้งการแสวงหาประโยชน์สูงสุดนั้น และจะมีผลทำให้ผลประโยชน์เกิดแก่ส่วนรวมพอดี แต่ตามความเป็นจริงในทางปฏิบัติการแข่งขันอาจไม่เกิดเสมอไป เพราะมีการผูกขาดในด้านผู้ขาย (Monopoly) คือผู้ขายสามารถตั้งราคาได้ตามอำเภอใจ เพราะไม่มีคู่แข่งหรือผู้ผลิตร่วมกันตั้งราคาขายถ้าผูกขาดในด้านผู้ซื้อ (Monopsony) คือผู้ซื้อสามารถตั้งราคาซื้อได้ตามอำเภอใจ เช่นผู้ประกอบการซื้อแรงงานโดยจ่ายค่าแรงงานตามใจชอบหรือ โรงงานน้ำตาลทรายที่ว่าอ้อยที่ปลูกอยู่ในบริเวณใกล้ ๆ โรงงานชาวไร่อ้อยไม่สามารถนำไปขายให้กับโรงงานอื่น ๆ ที่อยู่ไกลได้ เพราะต้องเสียค่าขนส่งและน้ำหนักอ้อยจะลดลง ไม่มีทางเลือกต้องขายให้ตน โรงงานก็สามารถกำหนดราคาซื้อเองเป็นต้นในเรื่องการผูกขาดนี้ก็มีข้อยกเว้นอยู่บ้าง เช่น กิจการบางประเภท เช่น กิจการสาธารณูปโภค ถ้าปล่อยให้มีการแข่งขันจะหมดเปลืองมาก รัฐก็จะจัดให้มีการผูกขาดได้ โดยรัฐจะควบคุมคุณภาพและราคา และให้ค่าตอบแทนพอสมควรเป็นต้น

ปัญหาที่ได้เถียงกันคือ การผูกขาดจะมีผลเสียหายหรือไม่ เพราะถ้าเรามองดูพัฒนาการของระบบทุนนิยมแล้วคงจะเห็นการผูกขาดไปไม่พ้นซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐบาลหลายแห่งพยายามแก้ปัญหาโดยการออก พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรเกินควรและป้องกันการผูกขาด ในอเมริกาก็มี Anti - Trust Law เป็นต้น ปัญหาที่ว่า การผูกขาดจะมีผลเสียหายหรือไม่ นั้น J.A. Schumpeter

(1883 - 1950) นักเศรษฐศาสตร์ชาวออสเตรีย และเป็นอาจารย์ ในมหาวิทยาลัย Harvard เห็นว่าการผูกขาดจำเป็นจะต้องมีไว้เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางเทคนิค เพราะเมื่อมีการค้นพบสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ จะต้องมีการคุ้มครองสิทธิบัตรเอาไว้ (Patent) เพราะถ้าต้องการให้คนมีกำลังใจในการค้นคว้าวิจัย หาสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ต้องมีการคุ้มครอง อันเป็นการรับรองการผูกขาดชั่วคราว ถ้าใครต้องการเลียนแบบต้องซื้อสิทธินี้ไปใช้กฎหมาย สิทธิบัตรนี้ส่งเสริมให้คนมีกำลังใจในการค้นคว้า หากไม่มีกฎหมายนี้คุ้มครองแล้ว คนก็จะ คอยลอกแบบคนอื่นดีกว่า และมีผลเสียตามมาสองประการคือ นักคิดนักค้นคว้าก็จะไม่คิดและ ไม่ค้นคว้าสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพราะทำก็สิ้นเปลืองมากและเหนื่อยเปล่า อีกประการหนึ่งคือ เมื่อไม่ทำแล้วยังคอยลอกแบบคนอื่นอีก ซึ่งในปัจจุบันกฎหมาย Patent ก็มีอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ของไทยเราก็มี พ.ร.บ.สิทธิบัตร ปี 2522 ซึ่งในมาตรา 35 กำหนดคุ้มครองถึง 15 ปี

อนาคตของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกา

การมองอนาคตของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกานั้น เราพอจะประมวลความคิดได้ สองประการคือ อนาคตของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกา ในระยะยาวจะมีผลได้อย่างไร และโดยระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกาจะก่อให้เกิดผลดีได้หรือไม่เพราะเมื่อพิจารณาพัฒนาการของโลกเสรีแล้วเราไม่สงสัยเลยว่า ผู้รักเสรีทั่วโลกต้องการให้มีระบบเสรีนิยมอยู่ต่อไป รวมทั้งคนอเมริกันด้วย แต่ความต้องการให้ระบบเสรีนิยมมีอยู่ต่อไปของโลกเสรีกับความ สามารถที่ระบบเสรีนิยมเองนั้นจะอยู่ต่อไปเป็นคนละประเด็นกัน หลังจากมองระบบทุนนิยม ในอเมริกาแล้วเราจะเห็นว่าเรามองอนาคตของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกาได้สองประการ ดังกล่าวคือ

ก. อนาคตของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกาในระยะยาวจะมีผลดีอย่างไรซึ่งประเด็น นี้เป็นความคาดหวัง คือในระยะยาวระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกา จะก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ต่อไป ซึ่งสามารถวัดออกมาเป็นผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติที่แท้จริง และก่อให้เกิดอัตราการเจริญเติบโตในอัตราพอสมควรเช่นร้อยละ 4-5-6% ต่อปี หมายความว่าโดยเฉลี่ยประชาชนอเมริกันมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น 4-5-6% ต่อปี และประโยชน์ของการเจริญเติบโตจะกระจายไปอย่างสม่ำเสมอ และมีผลทำให้ การกระจายรายได้และทรัพย์สินดีขึ้นซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายนัก เพราะการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจที่ผ่านมา เมื่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ประโยชน์ของการกระจาย รายได้และทรัพย์สินมักจะไม่สม่ำเสมอ บางคนได้ประโยชน์น้อย บางคนได้ประโยชน์มาก ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม หรือถ้าเลือกความเป็นธรรมในสังคม การเจริญเติบโต

ทางเศรษฐกิจจะช้าลงเพราะจะเลือกเอาทั้งสองอย่างพร้อม ๆ กันไม่ได้ ซึ่งภาษาวិชาการอเมริกันเรียกว่า Trade - off คือปัญหาดุลระหว่าง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) กับความเสมอภาค (Equality) จะเลือกได้อย่างละนิดอย่างละหน่อยแล้วแต่ระบบการเมืองว่าจะสร้างดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับความเสมอภาคอย่างไร

นอกจากความคาดหวังดังกล่าวแล้ว สังคมอเมริกันก็หวังว่าระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกาจะก่อให้เกิดการจ้างงานเต็มที่ในทรัพยากร (Full Employment of Resources) ด้วยและจะทำให้ระบบเศรษฐกิจอเมริกามีการเจริญเติบโตพร้อมๆ กับมีเสถียรภาพ (Growth with Stability) หมายความว่ามีการเติบโตสม่ำเสมอไม่มีภาวะของการขึ้นลงทางเศรษฐกิจและอีกประการหนึ่งคนอเมริกันก็คาดหวังว่าระบบอเมริกันจะส่งเสริมให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ก้าวหน้าตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่คนอเมริกันมองหาเวลาที่มีการเลือกตั้ง และสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อโลกโดยส่วนรวมด้วย

ข. ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอเมริกาจะตอบสนองของความคาดหวัง ดังกล่าวในข้อ ก. ได้หรือไม่ คำตอบในประเด็นนี้คนอเมริกันโดยทั่วไปยอมรับว่า ระบบทุนนิยมในทางทฤษฎีไม่สามารถนำไปสู่ความคาดหวังในระยะยาวได้ เพราะมีอุปสรรคหลายประการรวมทั้งจะปล่อยให้ระบบทุนนิยมพัฒนาไปโดยรัฐไม่เข้าไปแทรกแซงไม่ได้เพราะอุปสรรคหลายประการรัฐต้องเข้ามาจัดอุปสรรคโดยรัฐเอง เช่น

ปัญหาเรื่องการผูกขาด หน่วยการผลิตหรือสถานประกอบการหลาย ๆ แห่ง มีขนาดใหญ่โตเกินไป ผิดไปจากทางทฤษฎี อุตสาหกรรมหลาย ๆ ประเภทถูกครอบงำโดยบริษัทแม่ใหญ่ ๆ ไม่กี่บริษัท และผลของการมีบริษัทใหญ่ จะทำให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กต้องพังทลายและนำมาซึ่งการผูกขาดสินค้าของบริษัทยักษ์ใหญ่เหล่านี้ซึ่งไม่ตรงกับหลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นที่ว่าราคาถูกกำหนดโดยอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ซึ่งเราเรียกราคานี้ว่า ราคาตลาด (Market Price) เพราะราคาจะถูกกำหนดโดยผู้ขายในลักษณะผูกขาด หรืออาจจะกำหนดโดยรัฐบาลซึ่งเราเรียกว่า Administrative Price ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญ นอกจากนั้น บทบาทของสถาบันการเงินซึ่งในทฤษฎีก็มองไม่เห็นว่าจะมีบทบาทสูงเช่นนี้ หรือบทบาทของสหภาพแรงงานที่มีอำนาจต่อรองสูงมาก มีผลกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจได้

ปัญหาดังกล่าวทำให้เราไม่อาจหวังว่าระบบทุนนิยมในทางทฤษฎีจะนำไปสู่ความคาดหวังได้ ดังนั้นรัฐจึงต้องเข้าไปแทรกแซงการทำงานของระบบทุนนิยมแต่การแทรกแซงก็ต้องมีขอบเขตเพราะถ้ารัฐเข้ามาแทรกแซงมากอาจจะกระทบกระเทือนถึงกลไกพื้นฐานของระบบ

ได้ แต่ถ้าไม่แทรกแซงปล่อยให้ระบบดำเนินไปเองก็อาจจะไม่สามารถบรรลุความคาดหวังได้ ซึ่งการเดินทางกลางเป็นสิ่งที่ยากลำบากมาก

ระบบทุนนิยมที่รัฐเข้าไปแทรกแซงดังกล่าวเราอาจจะเรียกได้ว่าเป็นระบบทุนนิยมที่ปฏิรูปเสร็จแล้ว (Reformed Capitalist System) แต่ยังคงรักษาสถาบันพื้นฐานของระบบทุนนิยมไว้คือ สถาบันทรัพย์สินส่วนบุคคล สถาบันเสรีภาพในการดำเนินงาน หรือมีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะระบบทุนนิยมที่ได้รับการแก้ไขหรือปฏิรูป หรือคาดหวังว่าจะแก้ไขหรือปฏิรูปมีหลายอย่างด้วยกัน เช่น การวางแผน ซึ่งในระบบทุนนิยมการวางแผนนี้เรียกว่า การวางแผนตลาด (Market Planning) คือการวางแผนโดยใช้กลไกของตลาดบนข้อสมมุติฐานที่ว่า “กลไกของตลาดในระบบทุนนิยมยังสามารถทำหน้าที่ได้ แต่ทำหน้าที่ได้ไม่สมบูรณ์ ยังมีข้อบกพร่อง ต้องเข้าไปแก้ไข หรือปฏิรูป” ซึ่งบางครั้งเราอาจจะเรียกว่าเป็นการวางแผนแต่บางส่วน (Partial Planning) เป็นการวางแผนแต่เพียงบางส่วนเพื่อเสริมกลไกของตลาดให้สมบูรณ์ ซึ่งอาจจะมีเป้าหมายเฉพาะส่วนเป็นต้น เมื่อมีคนว่างงานมากก็มีการวางแผน ให้มีการจ้างงานเต็มที่ในทรัพยากร ถ้าเสถียรภาพของราคาไม่มั่นคงก็วางแผนไม่ให้เกิดเงินเฟ้อที่รุนแรง การวางแผนให้มีอัตราดอกเบี้ยโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่เหมาะสม รวมทั้งการสร้างความเป็นธรรมในทางเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้เป็นเป้าหมายของการวางแผนตลาดเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของกลไกของตลาด